

**2011 UNIVERSIADE KIŞ OYUNLARININ ERZURUM EKONOMİSİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BİR UYGULAMA**

**THE EFFECTS OF THE 2011 UNIVERSIADE WINTER GAMES ON THE ECONOMY OF ERZURUM: AN
APPLICATION**

Ş. Mustafa ERSUNGUR¹

Merter AKINCI²

ÖZET

Günümüzde hükümetlerin önem verdiği konulardan bir tanesi, bölgesel kalkınma farklılıklarının azaltılmasına yönelik politikaların uygulanmasıdır. Bu farklılıkların giderilebilmesi için dikkate alınan bölgeye özgü tedbirlerin yanı sıra, Olimpiyat Oyunları gibi geniş çaplı sportif faaliyetlerin düzenlenmesi bir amaç haline getirilmiş ve böylece bölgesel kalkınma dinamiklerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu tür organizasyonların ev sahibi ülkede üretim, istihdam ve milli gelir düzeyi üzerinde önemli etkiler yaratacağı düşünülmüş ve arzulanan hedefe ilave bir katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Bu doğrultuda, 2011 Universiade Kış Oyunlarının Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerini belirleyebilmek amacıyla bir uygulama yapılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler yardımıyla frekans ve yüzde tabloları oluşturularak mevcut durum ortaya konmuştur. Regresyon analizleri ise, Oyunların ekonomi üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi için uygulanmıştır. Analiz sonuçları, Oyunların bölgesel istihdam, kâr, üretim, kapasite kullanımı ve gelir üzerinde pozitif yönlü etkiler yaratarak kalkınma için önemli bir uyarıcı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Olimpiyat Oyunları, Bölgesel Kalkınma, Anket Metodu, Regresyon Analizi

---

¹ Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, ersungur@atauni.edu.tr

² Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, makinci86@gmail.com

ABSTRACT

Today, one of the main issues for governments is to initiate the policies which aims at reducing regional development disparities. As well as the region-specific measures which was taken into account to eliminate these disparities, being held the large-scale sports events such as Olympic Games was pursued a goal and thus it was aimed at introducing the dynamics of regional development. It was thought that such organizations would create significant impacts on production, employment and national income and it was expressed that they would make an additional contribution to desired goal. In this respect, to determine the effects of the 2011 Universiade Winter Games on economy of Erzurum, a survey was conducted. With the help of the datas from the surveys, the current situation was displayed by being formed the frequency and percentage tables. Then, the regression analysis were applied to determine the effects of the Games on the economy. The results of the analysis showed that the Games, an important stimulus for the regional development, created the positive impacts on the regional employment, profit, production, capacity utilisation and national income.

Key Words: *The Olympic Games, Regional Development, Survey Methods, Regression Analysis*

Giriş

Milattan önce 776 ile milattan sonra 261 yılları arasında Antik Yunan'da ortaya çıkan Olimpiyat Oyunları; maraton, güreş, at yarışları ve pentatlon gibi çeşitli spor dallarında yılın beş günlük bir zaman dilimi içerisinde yapılmak üzere başlamıştır. Olimpiyatların modern bir biçimde düzenlenerek tüm dünya ülkelerine açık bir yapıya kavuşturulması ise 16. yüzyılda İngiltere'de gerçekleştirilmiştir. Kaptan Robert Dover, Gloucestershire'da Chipping Campden yakınlarındaki Dover Vadisi'nde Olimpiyat Oyunlarını 1612 – 1642 döneminde organize etmiş ve uzun atlama, üç adım sıçrama, çekiç atma, eskrim, güreş, uzak-doğu sporları ve at yarışları gibi branşlarda müsabakalar düzenlemiştir. İngiliz İç Savaşı'ndan sonra oyunlar 1852'ye kadar devam etmiş, ancak eskiye kıyasla iyi bir organizasyon içinde yapılamamıştır. Olimpik Oyunların yeniden yapılandırılabilmesi amacıyla W. P. Brokes tarafından 1849 – 1889 döneminde yeni düzenlemeler gündeme getirilmiş ve oyunların yıllık olarak yapılması öngörülmüştür. Bu düzenlemeler içerisinde saha müsabakaları, kriket turnuvaları, atlı tilt oyunları ve artistik jimnastik gibi branşlar yer almıştır (Guttman, 1992: 9).

Fransız soylularından biri olan Baron Pierre de Coubertin 1896 yılında Atina'da modern Olimpiyat Oyunlarının başlatılmasında öncü olmuştur. Coubertin tarafından Oyunlara getirilen yenilikler ve düzenlemeler, uluslararası alanda yapılan en önemli adımlardan birisini oluşturmuş ve fiziksel eğitim sürecinin başlatılması için gerekli altyapıyı hazırlamıştır. Rekabetçi müsabakalara, atletik gelişme için ihtiyaç duyulan tesislere, ulusal ve uluslararası rekabetin gündeme gelmesi için gerekli olan altyapıya önem veren Coubertin, Oyunların sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için tüm özveriye göstermiş ve onun girişimleri ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi kurulmuştur (Chalkley ve Essex, 1999: 372). Coubertin'in öncülüğünde çağdaş anlamda ilk kez 1896 yılında Atina'da başlayan ve dörder yıllık periyodlar halinde yapılması öngörülen Olimpiyat Oyunları, bazı aksaklıklarla karşılaşılsa da³, son olarak 2008 yılında Pekin'de düzenlenmiştir (Kumar, 2007: 1).

1980'li yıllarda küreselleşme hareketlerinin hız kazanması ile birlikte ülkeler tarafından üzerinde durulan konulardan bir tanesi de bölgesel kalkınma dinamiklerinin harekete geçirilmesi olmuştur. Ekonomik yapılanmada bölgesel organizasyonlar önemli bir unsur olmaya başlamış ve bölgeler arasındaki ekonomik farklılıkları giderecek politikaların uygulanması gündeme gelmiştir. Bu bağlamda hükümetler, ilgili bölgedeki yatırım ve iş potansiyellerini küresel boyutta geliştirebilmek için rekabetçi yapılanmalar oluşturmuşlar ve her bölgedeki büyüme sürecini harekete geçirebilecek adımlar atmışlardır. Üretim odaklı iş yapılanmalarının yanı sıra hizmet temelli sektörlerin gelişimi için yeni kurumlar, kuruluşlar, yönetim süreçleri ve teknik destekler sağlanmıştır (Andranovich vd., 2001: 114).

³ 1968 yılında Meksika'da düzenlenen Oyunlarda halk tepkisi ile karşılaşılmış, 1972 Münih Olimpiyatlarında ise terör olayları Oyunları sekteye uğratmıştır. 1976'da başlayan Montreal Olimpiyat Oyunlarına uzun dönemli dış borç sorunları damga vurmuş ve 1980 Moskova ile 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunlarında ise uluslararası boykotlar ve finansman sorunları gündeme gelmiştir (Chalkley ve Essex, 1999: 374).

Dünya çapında artan rekabet nedeniyle bölgesel kalkınma sürecini hızlandırabilmek için geliştirilen stratejilerden bir tanesi de Olimpiyat Oyunları'nın ülkede gerçekleştirilmesi olmuştur. Oyunların, ülke tanıtımı açısından büyük bir önem taşıdığı düşünülmüş ve özellikle bir ülke içinde nispeten gelişmemiş bölgelerde bu oyunların yürütülmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, ülke tanıtımının yanı sıra yayın haklarından sağlanacak olan büyük çaplı gelirler nedeniyle tüm dünyada Oyunlara olan ilgi artmıştır (Rowe, 1999: 21).

Artan önemi ve sağlayacağı olası faydalarından dolayı Olimpiyat Oyunları, son yıllarda hızla gelişen uluslararası müsabakalardan bir tanesi olmuş ve Olimpiyatlara ev sahibi olmak isteyen ülke sayısı giderek artmaya başlamıştır. Oyunlar yardımıyla yatırım hacminin artırılarak yerel veya bölgesel kalkınmanın temel bir hedef haline getirilmesiyle birlikte ulusal ve uluslararası fonlar bölgeler arasında hareket etmeye başlamıştır. Bu bağlamda, özellikle son otuz yıldır Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülkedeki sosyo-ekonomik ve politik etkileri hızlı bir artış göstermiş ve böylece bu etkilerin yönü ve büyüklüğü konusunda yoğun bir ilgi söz konusu olmuştur (Malfas vd., 2004: 209). Dolayısıyla ülkelerin, sosyo-kültürel ve çevresel gelişimin yanı sıra turizmi canlandırma ve gelir düzeyini artırma amacıyla Olimpik Oyunlara olan ilgilerinin artan oranlara ulaştığını söylemek mümkündür. Bu etkileri nedeniyle Olimpiyatların ülke ve bölge ekonomisine sağlayacağı yararların tespit edilebilmesi için ekonomik bazlı çalışmalar yapılmaya başlanmış ve Oyunlar sonucunda elde edilecek faydaların, uğranılan maliyeti ne ölçüde karşılayacağını tespitine yönelik teorik temeller oluşturulmuştur (Kasimati, 2003: 433).

Bir ülke ya da bölge Olimpiyat Oyunlarını yürütmekle görevlendirildiğinde, piyasaya sürülen yeni para miktarının ve dolaşımdaki likiditenin yaratacağı çeşitli etkiler söz konusu olmaktadır. Ayrıca, yaratılan fon akımları sadece ülke içinden değil, aynı zamanda yayıncılar, sponsorlar, Olimpiyat kuruluşları, sporcular ve ülkeye izleyici olarak gelen turistlerden de kaynaklanmaktadır. Fon akımlarının yaratacağı ekonomik etki genellikle bir çarpan mekanizması yardımıyla işlemekte; ulusal, bölgesel ve yerel ekonomi üzerinde doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler ortaya çıkarmaktadır. Doğrudan etkiler, hem ülkenin merkez bankası hem de turistler tarafından piyasaya aktarılan para miktarının ekonomik etkilerini vurgulamaktadır. İnşaat, gıda ve ulaşım gibi ev sahibi ülke endüstrilerine kanalize edilen para arzının, makro göstergeler üzerindeki olası etkileri bu kapsamda değerlendirilmektedir. Dolaylı etkiler, maliyetleri temsil eden sızıntılardan sonra, ekonomiye enjekte edilen para arzının ilave sonuçlarını yansıtmaktadır. Ayrıca bu etkiler kapsamında, konaklama, gıda ve turistik harcamaların ekonomi üzerindeki boyutları incelenmektedir. Uyarılmış etkiler ise, Oyunlar sonucunda ortaya çıkacak olan hanehalkı gelirindeki değişmelerin ekonomideki diğer sektörler üzerinde yaratacağı etkileri ifade etmektedir (Kasimati, 2003: 434). Dolaylı ve uyarılmış etkiler birlikte dikkate alındığında, "ikincil etkiler" olarak adlandırılmaktadır (Crompton, 1995: 14-35; Martin, 2008: 4). İkincil etkiler ekonomi üzerinde, en az doğrudan etkilerin yarattığı tetikleyici güç kadar pozitif

dışsallıklar yaratabilmektedirler, ancak bunlara nicel bir form kazandırılması oldukça güçtür. İkincil etkilerin sonucunda ortaya çıkan reklam etkisi, Oyunların yapıldığı bölgenin ve ülkenin dünya çapında artan bir profile sahip olması anlamına gelmektedir. Yoğun bir medya girişi ile birlikte Oyunlardan sonra bile ülkeye çekilebilecek turist sayısı artırılabilir ve bu durum bölgenin gelişmesine ilave bir destek katabilmektedir (Zimbalist, 2010: 9).

Olimpiyat Oyunları, bölgede ticari faaliyetleri uyararak yatırım hacmini genişletmekte ve böylece sosyo-ekonomik dönüşüm için gerekli olan altyapıyı oluşturmaktadırlar. Oyunlar dolayısıyla yatırım kapasitesinin artmasına bağlı olarak yeni iş alanları yaratılmakta ve bölgenin ekonomik büyümesine katkı sağlanmaktadır (Essex ve Chalkley, 1998: 187-206). Oyunlara ev sahipliği yapacak olan bölgede ulaşım altyapısı ile ilgili yatırımların yanı sıra, mevcutlar üzerinde de yenileme yatırımları yapılmakta, yeni tesisler kurulmakta, üretim kapasitesi artmakta, ticaret kapasitesi genişlemekte, yeni iş faaliyetleri ortaya çıkmakta ve oyunlar bittikten sonra bile ilgili bölge ekonomisinin gelişimi devam etmektedir. Bu bağlamda, Olimpiyat Oyunları ile istihdam arasında bir nedensellik ilişkisi kurmak da mümkündür. Oyunların sağlayacağı kapasite artışları, potansiyel tüketim ve yatırım hacminin genişlemesi ile piyasa hacminin büyümesi sonucunda yeni sektörler ortaya çıkmakta ve bu durum istihdam üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (OECD, 2010: 41). İlaveten, Olimpiyatları düzenleyen ev sahibi ülke gittikçe artan miktarlardaki yatırım hacmini kendisine çekebilme, inşaat hizmetleri ve mevcut tesislerin yeniden gözden geçirilmesi için gerekli olan faaliyetleri başlatabilmektedir. Ayrıca, Oyunların aksamadan devam edebilmesi amacıyla bu alanda yapılan ilgili hizmetler de büyüme sürecine pozitif katkılarda bulunmaktadır (Ma, 2008: 116). Tüm bu etkiler ile birlikte, Oyunlar dolayısıyla şehir planlamacılığında yapılan düzenlemeler, bölgeye gerek yurtiçinden gerekse de yurt dışından daha fazla özel sektör şirketinin yatırım amacıyla girişini özendirilmektedir. Dolayısıyla, kamu kesimi tarafından bölgeye verilecek destekler sonucunda potansiyel gelişim süreci hız kazanmaktadır (Newman, 1999: 152).

2011 Universiade Kış Oyunları'nın Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacını taşıyan bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, konu ile ilgili literatürde yer alan çalışmalara değinilecek; ikinci bölümde, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi tanıtılacak; üçüncü bölümde ise araştırma bulgularına yer verilecektir. Çalışma, genel bir değerlendirmenin yapıldığı sonuç bölümüyle bitecektir.

I. Literatür Özeti

Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülkenin ekonomik büyüme süreci üzerindeki etkileri hakkında son yıllarda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Çalışmalarda, Oyunların ev sahibi ülkeye olan maliyetleri ile kazançları hesaplanmaya çalışılmış ve çalışmalardan elde edilen bulgular ulusal ekonomiye olan kazanç ve kayıpları ortaya koymuştur. Ritchie ve Aitken (1984), Hall (1987), Walle (1995) ve French ve

Disher (1997) tarafından yapılan çalışmalar, Olimpiyat Oyunlarının yeni inşa edilen tesisler, altyapı yatırımları, kentsel gelişim, uluslararası alanda itibarın artması, turizmin canlanması, kamusal refahın gelişimi, istihdam olanaklarının artması ve yerel iş fırsatlarının artması gibi uzun dönemli olumlu etkilerine değinmiştir. Buna karşın Hiller (1990), Darcy ve Veal (1994) ve Spilling (1998) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda ise, Oyunlar için yapılan sportif amaçlı tesisler ile bunlarla ilgili yatırımların kamusal maliyetleri artırdığı ve buna bağlı olarak bütçe üzerinde ağır bir yük oluşturduğu, geçici de olsa dışlama etkilerine yol açtığı ve gayrimenkul kiralarını artırdığı vurgulanarak, olası negatif etkiler üzerinde durulmuştur.

1964 – 1984 döneminde altı kez düzenlenen Yaz Olimpiyat Oyunlarının ulusal turizm üzerindeki etkilerini inceleyen Pyo vd. (1988), Olimpiyatların turistleri ülkeye çekebilme konusunda başarılı olabildikleri gibi hiçbir etki yaratamayabileceğini de vurgulamışlardır. Bununla birlikte yazarlar, turizm üzerinde ortaya çıkan negatif yönlü etkilerin daha baskın olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Pyo vd. (1988) tarafından elde edilen sonuçlar, Kang ve Perdue (1994) tarafından yapılan çalışmayla da desteklenmiştir. Yazarlar, Seul Olimpiyatlarının ilk üç yılda turizm üzerinde önemli bir etki yarattığını, ancak bu etkinin zamanla azalarak uzun dönemde negatif olduğunu belirtmişlerdir.

Madden ve Crowe (1998), yaptıkları çalışmalarında, 2000 Sidney Olimpiyatlarının Avustralya ekonomisi üzerindeki etkileri tespit edebilmek amacıyla Çok Bölgeli Hesaplanabilir Genel Denge Analizi (CGE)'ni kullanmışlar ve Oyunların etkilerini 1994 – 2005 dönemi için incelemişlerdir. İlgili dönemi 1994 – 1999, 2000 ve 2001 – 2005 alt dönemler biçiminde üç bölüme ayıran yazarlar, Sidney Olimpiyatlarının Avustralya ekonomisi üzerinde her üç dönemde de pozitif yönlü etkilere neden olduğunu göstermişlerdir.

2000 yılında Sidney'de düzenlenen Olimpiyat Oyunlarının Avustralya Menkul Kıymetler Borsası'na olan etkilerini inceleyen Berman vd. (2000), Oyunların Sidney'de yapılacağıın ilan edilmesinin menkul kıymetler borsası üzerinde önemli bir etki yaratmadığı sonucuna ulaşmışlardır. 2004 Olimpiyatlarının Atina Menkul Kıymetler Borsası üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir pozitif bir etki yarattığı, ancak Milan Menkul Kıymetler Borsası üzerinde önemli bir etkinin ortaya çıkmadığı ise Veraros vd. (2004) tarafından yapılan çalışmada ifade edilmiştir. Martins ve Serra (2007), Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülke menkul kıymetler borsası üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Yazarlar, Oyunların ilgili ülkede yapılacağıın belirtildiği zaman dilimi ile Oyunlar süresince menkul kıymetler borsasında aşırı kârların ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, ele alınan belirli endüstrilerin hisse değerlerinde de pozitif yönlü etkilerin söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Dick ve Wang (2008) tarafından da benzer bir analiz yapılmıştır. Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülke menkul kıymetler borsası üzerindeki etkilerini inceleyen yazarlar, Yaz Olimpiyatlarına ev sahipliği yapma hakkı kazanan ülkelerde menkul kıymet borsasının bu durumdan pozitif ve istatistiki bakımdan

anamlı olarak etkilendiğini belirtmişler, Kış Olimpiyatlarını düzenleme hakkını elde eden ülkelerde ise pozitif ancak istatistiki bakımdan anlamsız bir etkinin ortaya çıktığını vurgulamışlardır. Nishio vd. (2009) tarafından yapılan çalışma, 1988 – 2004 döneminde beş kez düzenlenen Yaz Olimpiyat Oyunlarının hisse getirileri üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Olimpiyat Oyunlarının menkul kıymet borsaları üzerindeki etkilerinin dikkate alındığı bir diğer çalışma ise Mirman ve Sharma (2010) tarafından yapılmıştır. Yazarlar, Dick ve Wang (2008) tarafından elde edilen sonuçlardan farklı olarak, Kış Olimpiyatlarına ev sahipliği yapma hakkı kazanan ülkelerde menkul kıymet borsalarının bu durumdan negatif ve istatistiki bakımdan anlamlı olarak etkilendiğini, ancak aynı anlamlı sonucun Yaz Olimpiyatları için söz konusu olmadığını vurgulamışlardır. Floros (2010), Otoregresif Koşullu Değişen Varyans (GARCH) analizini kullanarak 2004 Atina Olimpiyat Oyunlarının Atina Menkul Kıymetler Borsası ve Helenik Telekomünikasyon Kurumu endeksi üzerindeki etkilerini incelediği çalışmasında, Oyunların menkul kıymetler borsası üzerinde herhangi bir etkisi olmamasına karşın, Helenik Telekomünikasyon Kurumu endeksini pozitif yönlü olarak etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Deccio ve Baloglu (2002), yaptıkları çalışmalarında, 2002 Kış Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmayan ülke yerleşiklerinin Olimpiyatlara bakış açılarını değerlendirmişlerdir. Analiz sonuçları, ülkelerdeki bazı yerleşiklerin Olimpiyat Oyunları sayesinde bazı fırsatlar yakalanabileceğini belirtmelerine karşın, çoğunluğun ise yerel ekonomi üzerinde herhangi bir etki ortaya çıkarmayacağı düşüncesine sahip olduğunu göstermiştir. Yazarlar ilaveten, ekonomik gücü turizme bağlı olan ülkelerde, Olimpiyat Oyunlarının ekonomiye büyük bir ivme katacağı görüşünün hakim olduğunu ifade etmişlerdir.

1996 Atlanta Yaz Olimpiyatlarının Georgia eyaletindeki istihdama olan etkilerini inceleyen Hotchkiss vd. (2003), Farklardaki Fark (DD) ve Düzeltilmiş DD tekniklerini kullanmışlardır. Oyunların, istihdamı %17 oranında artırdığını vurgulayan yazarlar, rassal büyüme modelini de kullanarak Olimpiyatların istihdam üzerinde pozitif yönlü etkiler yarattığı sonucuna ulaşmışlardır. İstihdamdaki bu artışa karşın, ücretler üzerindeki etkilerin ise oldukça zayıf olduğu belirtilmiştir.

Sterken (2006), 1964 – 1998 dönemindeki Olimpiyat Oyunları ile FIFA Dünya Kupası futbol müsabakalarının, bu organizasyonları düzenleyen ülkelerin GSYİH düzeylerine olan etkilerini panel veri analizleri yardımıyla incelemiştir. Yazar, özellikle Yaz Olimpik Oyunlarının, GSYİH büyümesini etkin bir şekilde uyardığını belirtirken; benzer bir etkinin FIFA Dünya Kupası için söz konusu olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Bölgeler arası girdi – çıktı analizlerini kullanarak, 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları için yapılan olimpik kaynaklı yatırımların Pekin ve çevre bölgelerin kalkınması üzerindeki etkilerini inceleyen Zhang ve Zhao (2007), yapılan yatırımların Pekin'in ekonomik kalkınmasını yıllık olarak %2,02 ve çevre bölgelerin ekonomik kalkınmasını ise %0,23 oranında geliştirdiğini belirtmişlerdir. Yazarlar, bu

bölgelerin dışında kalan alanlardaki ekonomik kalkınma hızının %0,09 gibi nispeten daha düşük oranda kaldığını da ifade etmişlerdir.

Rose ve Spiegel (2009), panel veri analizlerini kullanarak yaptıkları çalışmalarında, Olimpiyat Oyunlarının ulusal ihracat üzerinde pozitif yönlü etkiler yarattığı sonucuna ulaşmışlardır. Yazarlar, Olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkelerin dış ticaret hacimlerinin yaklaşık %30 oranında arttığını ve bu artışın istikrarlı bir trendle devam ettiğini de belirtmişlerdir. Ayrıca, Olimpiyatlara ev sahipliği yapmak için başvuran, ancak bu başvurusu kabul edilmeyen ülkelerde bile Olimpiyatların ihracat üzerinde pozitif etkilere neden olduğu da ifade edilmiştir.

Song (2010), 1950 – 2008 dönemi için yapmış olduğu panel veri analizinde, Yaz Olimpiyatlarının ihracat ve turizm üzerindeki etkilerini incelemiştir. Elde edilen sonuçlar, Oyunların ihracat üzerindeki etkilerinin uzun dönemde ortaya çıktığını ve istikrarlı bir yapı arz ettiğini ortaya koymuş, buna karşın turizm üzerindeki etkilerin ise kısa dönemli ve daha çabuk geliştiğini göstermiştir.

II. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

1980'li yıllardan itibaren hızlı bir gelişim trendi içine giren küreselleşme hareketleri ile birlikte ülkeler, dünya piyasalarında daha fazla yer edinebilmek ve diğer ülkelerle olan gelişmişlik farklarını giderebilmek amacıyla hem çeşitli ekonomik tedbirler almışlar ve hem de yüksek kazançlar elde edebilecekleri faaliyet alanlarına yönelmişlerdir. Bu faaliyet alanlarından en önemlisi, günümüz dünyasındaki temeli 1896 yılında atılan Olimpiyat Oyunlarıdır. Ülkeler için bu oyunlara ev sahipliği yapma isteği uyandıran temel etkenler milli gelirin artırılması, turizmin canlandırılması, ülke imajının yaygınlaştırılması, yayın hakları ve sponsorluk gelirlerinin artırılması, yatırım hacminin ve buna bağlı olarak istihdam kapasitesinin artırılması gibi faktörler olmuştur. Oyunlar sayesinde elde edilebilecek bu kazançların yanı sıra ülkeler ve bölgeler arasındaki kalkınma farklılıklarının aşılması ve daha dengeli bir toplum yapısına yönelme isteği de güdülmüştür. Belirtilen hedeflerin ışığı altında bu çalışma ile 2011 Universiade Kış Oyunları'nın Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Universiade Oyunları'nın bölge ekonomisi üzerindeki etkilerini yansıtmaları ve Türkiye ekonomisi için literatürde yapılan tek uygulamalı analiz olmasından dolayı bu çalışma büyük bir önem teşkil etmektedir.

Bu amaç doğrultusunda araştırma, Erzurum ilinde faaliyette bulunan ve hammadde üreten, kendi ürettiği ürünü pazarlayan ya da doğrudan doğruya nihai mal satan 243 işletme üzerinde yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler anket yolu ile yüz yüze görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Araştırmada, "oran" ile "sınıflama (nominal)" ölçeği kullanılmış ve Universiade Oyunları'nın şehir ekonomisine katkı sağlayıp sağlamadığının tespiti için pilot birim olarak Erzurum seçilmiştir. Ankette sorulan soruların konu hakkında bilgi birikimi gerektirdiği göz önüne alınarak, anketi cevaplayanların

işletme sahibi, firma yöneticisi ya da finans sorumlusu olmasına özen gösterilmiştir. Bu bağlamda, analizler için dikkate alınan hipotezler şu şekilde ifade edilebilir:

H_0 : Üniversiade Oyunları'nın Erzurum Ekonomisi Üzerinde Bir Etkisi Yoktur.

H_1 : Üniversiade Oyunları'nın Erzurum Ekonomisi Üzerinde Bir Etkisi Vardır.

Anket yöntemi ile elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS 11.5 paket programından yararlanılmıştır. Sorulara verilen cevaplardan elde edilen veriler dikkate alınarak frekans ile yüzde dağılımı tabloları düzenlenmiş ve regresyon analizleri yapılmıştır.

Bütün sosyal nitelikli araştırmalarda olduğu gibi bu çalışmada da bir takım sınırlılıklar yer almaktadır. Özellikle, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmaların her zaman için kesin doğruluk özellikleri taşımamaları önemli bir sorun teşkil etmektedir. Ayrıca, deneklerin bir takım bireysel ve örgütsel endişelerle sorulara genellikle doğru cevap vermemeleri söz konusu olabilmektedir. Son olarak, deneklerin soruları yanlış anlama ve algılamaları neticesinde cevaplamamaları ya da yanlış cevap vermeleri mümkündür (Soydal, 2005: 463).

III. Araştırma Bulguları

Anket çalışmalarında, bulguların sağlıklı sonuçlar verebilmesi için ölçeklerin güvenilirliğinin saptanması büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın güvenilirlik katsayısını belirleyebilmek amacıyla Cronbach α değeri kullanılmıştır. 2011 Üniversiade Kış Oyunlarının Erzurum ilinde faaliyette bulunan 243 işletme üzerindeki ekonomik etkilerini tespit edebilmek için hazırlanan soruların Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,8774 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu katsayı yüksek bir değer olduğundan, kullanılan ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Ayrıca, güvenilirlik katsayısının yanı sıra, çalışmanın sağlıklı sonuçlar verip vermeyeceğini gösteren bir diğer kriter ise geçerlilik katsayısıdır. Geçerlilik için ulaşılabilecek en üst sınır, güvenilirlik katsayısının karekökü kadardır (Çıtır ve Akıncı, 2010: 352). Bu kapsamda, geçerlilik katsayısı $\sqrt{0,8774} = 0,9366$ 'dır.

Tablo 1, ankete dahil olan işletmelerin hukuki statüleri ile buldukları sektörleri göstermektedir. Ankete katılan işletmelerin 134'ünün şahıs işletmesi olduğu belirlenmiş ve toplam işletme içindeki paylarının ise %55,1'e denk geldiği hesaplanmıştır. Şahıs işletmelerini takiben limitet şirket, anonim şirket, kolektif şirket ve kooperatif şeklinde kurulan işletmeler gelmektedir. Bu şirketlerin toplam içindeki oranlarının sırasıyla %20,6, %9,5, %3,3 ve %2,5 olduğu tespit edilmiştir. Firmaların faaliyette buldukları sektörler dikkate alındığında, 89 işletmenin hizmet sektöründe ve 85 işletmenin ise ticaret sektöründe yer aldıkları görülmektedir. Bu iki faaliyet türü içinde bulunan firmaların toplam içerisindeki payları ise sırasıyla %36,6 ve %35'tir. Hizmet ve ticaret sektörlerinde

bulunan işletmeleri; üretim, sanayi ve tarım sektöründe faaliyette bulunan firmalar izlemektedir. Bu firmaların adı geçen sektör içindeki payları ise %7,8, %6,6 ve %2,9'dur.

Tablo 1: Firmaların Hukuki Statüleri ve Faaliyette Buldukları Sektörler

Firmanın Hukuki Statüsü			Firmanın Bulunduğu Sektör		
	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Anonim Şirket	23	9,5	Hizmet	89	36,6
Limited Şirket	50	20,6	Sanayi	16	6,6
Kolektif Şirket	8	3,3	Tarım	7	2,9
Kooperatif	6	2,5	Üretim	19	7,8
Şahıs İşletmesi	134	55,1	Ticaret	85	35,0
Diğer	22	9,1	Diğer	27	11,1
Toplam	243	100,0	Toplam	243	100,0

Tablo 2, ankete katılan firmaların üretim yapılarını, dahil oldukları ticaret türlerini ve faaliyette buldukları yıl sayılarını göstermektedir. Nihai mal satan 63 işletmenin ankete dahil olan toplam firma içindeki payı %25,9 iken; kendi ürettiği ürünü pazarlayan 60 firmanın toplam içindeki oranı ise %24,7'dir. Dikkate alınan firmalardan sadece 20'sinin hammadde ürettiği ve %8,2'lik bir paya sahip olduğu tespit edilmiştir. Toplam 243 işletmenin 203'ünün ürettikleri malları yurtiçi piyasalara ve 23'ünün de dış piyasalara arz ettiği belirlenmiştir. Yurtiçi piyasa için üretim yapan firmaların toplam içindeki oranı %83,5 ve ihracat için üretim yapan firmaların payı da %9,5'tur. Kalan 17 firmanın ise ithalatta uğraştığı ve toplam içinde %7 gibi oldukça düşük bir paya sahip olduğu hesaplanmıştır. 111 firmanın faaliyette bulunduğu yıl sayısı 1 – 9 arasında değişirken, 103 firma için bu sayı 10 ve daha fazla yıl olarak belirlenmiştir. Bir yıldır faaliyette bulunan işletme sayısı ise sadece 29'dur.

Tablo 2: Firmaların Üretim Yapıları, Ticaret Türleri ve Faaliyette Buldukları Yıl Sayıları

Firmanın Üretim Yapısı			Firmanın Ticaret Türü			Firmanın Faaliyet Yılı		
	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Hammadde Üretir	20	8,2	İhracat	23	9,5	0 – 1	29	11,9
Kendi Ürettiği Ürünü Pazarlar	60	24,7	İthalat	17	7,0	1 – 9	111	45,7
Nihai Mamul Satar	63	25,9	Yurtiçi Satış	203	83,5	10 +	103	42,4
Diğer	100	41,2						
Toplam	243	100,0	Toplam	243	100,0	Toplam	243	100,0

Tablo 3, ankete katılan firmaların istihdam sayılarını göstermektedir. 154 firmanın istihdam ettiği personel sayısı 0 – 9 kişiden oluşurken, ilgili personeli istihdam eden işletmelerin toplam içindeki payları %63,4'tür. İlgili istihdam yoğunluğunu takiben, 10 – 49 personel çalıştıran firma sayısı ise 57'dir. Bu firmaların toplam firma sayısı içindeki oranı ise %23,5'e tekabül etmektedir. 350 ve

daha fazla kişi istihdam eden işletme sayısı ise sadece 6 olup, toplam işletmelerin %2,5'ünü temsil etmektedir.

Tablo3: Firmaların İstihdam Ettikleri
Personel Sayıları

Firmanın İstihdam Sayısı	Frekans	Yüzde
0 – 9	154	63,4
10 – 49	57	23,5
50 – 99	14	5,8
100 – 149	2	0,8
150 – 199	5	2,1
200 – 249	2	0,8
250 – 299	3	1,2
350 +	6	2,5
Toplam	243	100,0

Tablo 4, Üniversite Oyunlarının ankete dahil olan firmalar üzerinde yarattığı olumlu etkilerini yansıtmaktadır. Anket sonuçları, Oyunların, firmaları yeni mal ve hizmet ile pazar arayışlarına yönlendirmesi bakımından teşvik edici bir unsur olduğunu göstermiştir. 43 firma yeni mal ve hizmet üretimi için gerekli koşulları araştırdığını beyan etmiş, 42 firma ise ürünlerinin yeni pazarlara açıldığını belirtmiştir. Ayrıca Oyunlar, işletmeler tarafından üretilen ürünlerin kalitelerinin artırılmasına ve firmaların özkaynaklarının kendilerinin hayatta kalabilmeleri için önemli olduğunun anlaşılmasına katkı sağladığı görülmektedir. 12 firma, Oyunlar neticesinde rekabet güçlerinin arttığını belirtmiş ve 10 firma ise çalışanlarının motivasyonunu yükselttiği gerekçesiyle verimlilik düzeylerinin arttığını ifade etmiştir.

Tablo 4: Üniversite Oyunlarının Firmalar Üzerindeki Olumlu Etkileri

Üniversite Oyunlarının Firmaya Olumlu Etkileri	Frekans	Yüzde	Üniversite Oyunlarının Firmaya Olumlu Etkileri	Frekans	Yüzde
Yeni Pazar Arayışları	42	17,3	Rekabet Gücünün Artması	12	4,9
Yeni Mal ve Hizmet Arayışları	43	17,7	Kârların Artması	5	2,1
Dış Pazarlara Açılma Gerekliliği	6	2,5	Likidite ve Nakit Akışlarının Hızlanması	7	2,9
Maliyetlerin Azaltılarak Kârın Artırılması	5	2,1	Atıl Kapasitenin Azalması	5	2,1
Özkaynakların Öneminin Anlaşılması	25	10,3	Çalışanların Motivasyonunun Artması	10	4,1
AR-GE Faaliyetlerinin Önem Kazanması	9	3,7	Toplam Borç Stoğunun Azalması	3	1,2
Kalitenin Önem Kazanması	28	11,5	İşletme Sermayesindeki Artış	1	0,4
Firma Ürünlerine Talebin Artması	8	3,3	Diğer	34	14,0
Toplam Firma Sayısı	243	Toplam Yüzde			100,0

Tablo 5, ankete katılan işletmelerin Üniversite Oyunlarından daha fazla yararlanabilmelerine engel olan yetersizlikleri göstermektedir. Yabancı dil eksikliği çektğini belirten

69 firmanın toplam içerisindeki payı %28,4 ile en yüksek seviyededir. Bunu takiben, Oyunlar ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını belirten firma sayısı ise 41 olup, %16,9'luk bir dilime denk gelmektedir. Gerek Oyunların daha etkin olarak işleyebilmesi gerekse de firmalara daha fazla katkı yapabilmesi önündeki en büyük engelin organizasyon yetersizliği olduğunu belirten 38 firmanın toplam işletme içerisindeki payı ise %15,6 olarak hesaplanmıştır. Altyapı eksikliği ve yabancı dil yetersizliğine bağlı olarak ortaya çıkan iletişim eksikliğinin en büyük sorun olduğunu belirten firma sayısı toplam 52'dir ve %21,4'lük bir paya sahiptir. Beşeri sermaye ve kurumsallaşma yetersizliğinden yakınan firma sayısı toplam 30 olup, ankete katılan firmaların %12,4'ünü oluşturmuştur. Sadece 13 firma finansal yetersizlik sorunu içerisinde bulunduğunu beyan etmiştir.

Tablo 5: Üniversiade Oyunları İçin Firmaların Yetersiz Kaldığı Alanlar

Üniversiade Oyunları İçin Firmanın Yetersiz Kaldığı Alanlar		
Kaldığı Alanlar	Frekans	Yüzde
Bilgi Yetersizliği	41	16,9
Beşeri Sermaye Yetersizliği	15	6,2
Finansal Yetersizlik	13	5,3
Yabancı Dil Yetersizliği	69	28,4
Kurumsallaşma Yetersizliği	15	6,2
Altyapı Eksikliği	26	10,7
İletişim Yetersizliği	26	10,7
Organizasyonel Yetersizlik	38	15,6
Toplam	243	100,0

Tablo 6, Üniversiade Oyunlarından ekonomik olarak etkilenen ya da etkilenmeyen firmaların bulunduğu sektörleri göstermektedir. Oyunların, ekonomik anlamda kendisini etkilediğini belirten 48 firma hizmet sektöründe ve 33 firma ise ticaret sektöründe faaliyette bulunduğunu açıklamıştır. Oyunların ekonomik etkilerini hisseden toplam 106 firma içerisinde bu işletmeler sırasıyla %45,3 ve %31,1 oranında paya sahiptirler. Oyunlardan etkilenmediğini belirten toplam 137 firmanın 52'si ticaret sektöründe ve 41'i ise hizmet sektöründe yer almıştır. Bu firmaların, toplam içerisindeki payları ise sırasıyla %38 ve %29,9'dur. Bu bağlamda, Üniversiade Oyunlarının Erzurum'da hizmet ve ticaret alanlarında faaliyette bulunan firmalar için daha önemli etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6: Üniversiade Oyunlarının Firmalara Olan Etkisi İle Firmaların Bulunduğu Sektörler

			Firmanın Bulunduğu Sektör						Toplam
			Hizmet	Sanayi	Tarım	Üretim	Ticaret	Diğer	
Üniversiade Oyunlarının Firmalara Etkisi Oldu Mu?	Evet	Sayı	48	7	4	8	33	6	106
		Yüzde	45,3	6,6	3,8	7,5	31,1	5,7	100,0
	Hayır	Sayı	41	9	3	11	52	21	137
		Yüzde	29,9	6,6	2,2	8,0	38,0	15,3	100,0
Toplam	Sayı	89	16	7	19	85	27	243	
	Yüzde	36,6	6,6	2,9	7,8	35,0	11,1	100,0	

Tablo 7, Universiade Oyunlarının firmalara olan etkileri ile bu firmaların siparişlerindeki değişimleri yansıtmaktadır. Universiade Oyunlarından ekonomik olarak etkilendiğini belirten toplam 106 firmanın 66'sı Oyunlar ile birlikte siparişlerinin arttığını belirtmiştir. Siparişleri artan işletmelerin toplam içerisindeki payı ise %62,3 olarak hesaplanmıştır. Oyunlardan ekonomik olarak etkilenen 38 firma ise siparişlerinin değişmediğini ifade etmiş ve bunların toplam içerisindeki payı da %35,8 olarak bulunmuştur. Oyunların etkisini hissetmediğini vurgulayan toplam 137 firmanın 103'ünün siparişlerinde bir değişim olmazken, 28 firmanın siparişi azalmış ve sadece 6 firmanın siparişi artmıştır. Bu bilgileri veren firmaların, Oyunlardan etkilenmeyen toplam firma içindeki payları ise sırasıyla %75,2, %20,4 ve %4,4'tür. Elde edilen bu sonuçlar, ankete katılan 72 firmanın Oyunlar nedeniyle siparişlerini artırdığını ve 141'inin ise sipariş durumunun değişmediğini göstermektedir. Genel olarak, Oyunların firmalar için olumlu bir etki yarattığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 7: Universiade Oyunlarının Firmalara Olan Etkileri İle Firmaların Sipariş Durumundaki Değişme

			Universiade Oyunları Sonrası Siparişlerdeki Değişme Durumu			Toplam
			Azaldı	Değişmedi	Arttı	
Universiade Oyunlarının Firmanıza Etkisi Oldu Mu?	Evet	Sayı	2	38	66	106
		Yüzde	1,9	35,8	62,3	100,0
	Hayır	Sayı	28	103	6	137
		Yüzde	20,4	75,2	4,4	100,0
Toplam		Sayı	30	141	72	243
		Yüzde	12,3	58,0	29,6	100,0

Tablo 8, Universiade Oyunları ile birlikte firmaların siparişlerinde meydana gelen değişimin, bu firmaların cirolarına olan etkisini yansıtmaktadır. Oyunlar sonrasında siparişlerinin azaldığını belirten toplam 30 firmanın %83,3'ü olan 25 firmanın cirosu %0 – 20 arasında bir değişim göstermiştir. Siparişlerinin değişmediğini belirten toplam 141 firmanın %87,2'sini oluşturan 123'ünün cirosu %0 – 20 arasında bir değişim göstermiş ve sadece 12 firmanın cirosu %20 – 40 oranlarında artmıştır. Bu 12 firmanın, toplam 141 firma içindeki payı ise %8,5'tur. Siparişlerinin arttığını belirten toplam 72 firmanın %33,3'ünü oluşturan 24 firmanın cirosu %0 – 20 arasında, %41,7'lik bir paya sahip olan 30'unun cirosu %20 – 40 arasında ve %19,4'ünü oluşturan 14 firmanın cirosu da %40 – 60 arasında değişmiştir. Siparişi artan sadece 3 firma, cirosunu %80 – 100 arasında artırdığını belirtmiştir. Bu 3 firmanın, siparişleri artan toplam firma içindeki payı ise %4,2'dir. Bu bulgular, firmaların cirolarını artırabilmeleri için daha etkin üretim politikaları uygulamaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 8: Universiade Oyunları Sonrası Firmaların Siparişlerindeki Değişimin, Bu Firmaların Cirolarına Olan Etkileri

			Universiade Oyunlarının Firma Cirolarına Etkisi					Toplam
			% 0-20	% 20-40	% 40-60	% 60-80	% 80-100	
Universiade Oyunları Sonrası Siparişlerinizde Değişme Oldu Mu?	Azaldı	Sayı	25	2	2	0	1	30
		Yüzde	83,3	6,7	6,7	0,0	3,3	100,0
	Değişmedi	Sayı	123	12	2	2	2	141
		Yüzde	87,2	8,5	1,4	1,4	1,4	100,0
	Arttı	Sayı	24	30	14	1	3	72
		Yüzde	33,3	41,7	19,4	1,4	4,2	100,0
Toplam		Sayı	172	44	18	3	6	243
		Yüzde	70,8	18,1	7,4	1,2	2,5	100,0

Tablo 9, ankete katılan firmaların, Universiade Oyunları öncesi kapasite kullanım oranları ile Oyunlar sonrasındaki kapasite kullanım oranlarını göstermektedir. Oyunlar öncesinde kapasite kullanım oranı %0 – 20 arasında değişen toplam 84 firmanın %65,5'i olan 55 firma Oyunlar sonrasında da bu kapasite hacmini korumuş ve sadece 24 firma (%28,6) kapasite kullanım oranını %20 – 40 arasında artırabilmiştir. Oyunlar başlamadan önce %20 – 40 arasında bir kapasiteyle çalışan toplam 67 firmanın %49,3'ü olan 33 firma bu kapasite kullanım oranını korurken, %25,4'lük bir dilimi oluşturan 17 firma kapasite kullanımını %40 – 60'a çıkarmayı başarmıştır. Toplam 55 firma, Oyunlar öncesinde %40 – 60 arasında kapasite kullandığını belirtmiş ve bu 55 firmanın 27'si (%49,1) Oyunlar sonrasında da sahip oldukları kapasitelerini devam ettirdiklerini ifade etmişlerdir. %60 – 80 kapasiteye ulaşan 19 firmanın toplam içindeki payı ise %34,5 olarak tespit edilmiştir. Oyunlar öncesinde %60 – 80 ve %80 – 100 kapasite kullanımına sahip olduğunu belirten firma sayısı sırasıyla 16 ve 21'dir. %60 – 80 kapasite kullanım oranına sahip olduğunu ifade eden toplam 8 firma (%50) Oyunlar sonrasında da bu oranı koruduğunu belirtmiş ve %31,3'lük dilimi oluşturan sadece 5 firma kapasitesini %80 – 100'e çıkarmıştır. Oyunlar öncesinde %80 – 100 kapasite ile çalıştığını belirten 11 firmanın (%52,4), Oyunlar sonrasında da bu düzeyini devam ettirdiği belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, Oyunlar sonrasında toplam 76 firmanın (%31,3) kapasite kullanım oranlarının arttığını, 134 firmanın (%55,1) kapasitesinin değişmediğini ve 33 firmanın da (%13,6) kapasitesinin azaldığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, Universiade Oyunlarının, firmaların kapasite kullanım oranlarını artırmaları için ilave bir teşvik olduğunu ve hiç değilse firmaların büyük bir kısmı için kapasite kullanımlarını korumalarını sağladığını söylemek doğru olacaktır.

Tablo 9: Universiade Oyunları Öncesinde Firmaların Kapasite Kullanım Oranları İle Oyunlar Sonrasındaki Kapasite Kullanım Oranları

			Universiade Oyunları Sonrası Kapasite Kullanım Oranı					Toplam
			0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	
Universiade Oyunlarından Önce Kapasite Kullanım Oranınız Kaçtı?	0 – 20	Sayı	55	24	3	1	1	84
		Yüzde	65,5	28,6	3,6	1,2	1,2	100,0
	20 – 40	Sayı	13	33	17	4	0	67
		Yüzde	19,4	49,3	25,4	6,0	0,0	100,0
	40 – 60	Sayı	2	5	27	19	2	55
		Yüzde	3,6	9,1	49,1	34,5	3,6	100,0
	60 – 80	Sayı	0	1	2	8	5	16
		Yüzde	0,0	6,3	12,5	50,0	31,3	100,0
	80 – 100	Sayı	1	6	3	0	11	21
		Yüzde	4,8	28,6	14,3	0,0	52,4	100,0
Toplam	Sayı	71	69	52	32	19	243	
	Yüzde	29,2	28,4	21,4	13,2	7,8	100,0	

Tablo 10, Universiade Oyunlarına bağlı olarak firmaların üretim/ticaret hacmindeki değişme ile istihdam düzeyleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Üretim hacminin azaldığını belirten toplam 36 firmanın 21'inin (%84) istihdam ettiği personel sayısını azalttığı ve 14'ünün (%9,2) ise istihdam kapasitesinde bir değişme olmadığı tespit edilmiştir. 133 firmanın %82,7'sini oluşturan 125 firmada, üretim hacminin değişmemesine paralel olarak istihdam kapasitesinde de bir değişme olmamış ve yalnızca 6 firma (%9,2) istihdamını artırabilmiştir. Üretim hacminde artış meydana geldiğini belirten toplam 74 firmanın 58'i (%89,2) istihdamını artırmış ve 14 firma ise (%9,2) istihdam kapasitesini değiştirmemiştir. Elde edilen bu sonuçlar, Universiade Oyunlarının, firmaların istihdam kapasiteleri üzerinde olumlu etkiler yarattığını ve en azından mevcut istihdam düzeylerinin korunmasına yardımcı olduğunu göstermektedir.

Tablo 10: Universiade Oyunlarına Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Üretim/Ticaret Hacmindeki Değişme İle İstihdam Arasındaki İlişki

			Universiade Oyunları İle Birlikte İstihdam Düzeyindeki Değişme			Toplam
			Azaldı	Değişmedi	Arttı	
Universiade Oyunları İle Birlikte Üretim/Ticaret Hacmindeki Değişme Ne Yönde Olmuştur?	Azaldı	Sayı	21	14	1	36
		Yüzde	84,0	9,2	1,5	14,8
	Değişmedi	Sayı	2	125	6	133
		Yüzde	8,0	81,7	9,2	54,7
	Arttı	Sayı	2	14	58	74
		Yüzde	8,0	9,2	89,2	30,5
Toplam	Sayı	25	153	65	243	
	Yüzde	100,0	100,0	100,0	100,0	

Frekans ve yüzde analizlerinin yanı sıra, 2011 Universiade Kış oyunlarının Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerini belirleyebilmek amacıyla regresyon analizlerinden de yararlanılmıştır. Tablo 11,

çalışmada dikkate alınan firmaların üretim/ticaret dengesinde meydana gelen değişmeler ile diğer değişkenler arasındaki En Küçük Kareler (EKK) tahmin sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 11: ÜRTİCD ve Diğer Değişkenler Arasındaki EKK Tahmin Sonuçları

Değişken Çifti	Model Tahmin Sonucu	R ²	DW	F
ÜRTİCD - FUOH	ÜRTİCD = 2.222 ^{***} + 0.035 FUOH ^{**} (18.965) (2.602)	0.002	1.891	6.770 ^{***}
ÜRTİCD - USSD	ÜRTİCD = 0.462 ^{***} + 0.796 USSD ^{***} (4.296) (18.137)	0.577	1.998	328.965 ^{***}
ÜRTİCD - UOCE	ÜRTİCD = 1.722 ^{***} + 0.297 UOCE ^{***} (22.839) (6.719)	0.158	2.115	45.150 ^{***}
ÜRTİCD - USKKO	ÜRTİCD = 1.792 ^{***} + 0.150 USKKO ^{***} (20.363) (4.655)	0.082	1.797	21.666 ^{***}
ÜRTİCD - GMD	ÜRTİCD = 0.324 ^{***} - 0.834 GMD ^{***} (3.354) (-20.931)	0.645	1.954	438.103 ^{***}
ÜRTİCD - KOD	ÜRTİCD = 0.340 ^{***} + 0.825 KOD ^{***} (4.680) (26.198)	0.740	1.884	686.345 ^{***}
ÜRTİCD - UOİE	ÜRTİCD = 0.347 ^{***} + 0.836 UOİE ^{***} (3.239) (17.528)	0.560	1.968	307.234 ^{***}
ÜRTİCD - UORGE	ÜRTİCD = 0.859 ^{***} + 0.596 UORGE ^{***} (6.561) (10.287)	0.305	1.847	105.830 ^{***}

Genel Model Kalıbı

$$\dot{U}RTICD_t = \beta_0 + \beta_1 X_t + \varepsilon_t$$

Not: Parantez içindeki değerler, ilgili katsayıya ait *t* değerlerini göstermektedir. ** ve *** işaretleri sırasıyla ilgili katsayının %5 ve %1 önem düzeyinde anlamlı olduğunu yansıtmaktadır.

ÜRTİCD: Üretim/Ticaret Hacmindeki Değişme

GMD: Girdi Maliyetindeki Değişme

FUOH: Firmanın Üniversiade Oyunlarına Hazır Olup Olmadığı

KOD: Kâr Oranlarındaki Değişme

USSD: Üniversiade Oyunları Sonrası Sipariş Durumu

UOİE: Üniversiade Oyunlarının

İstihdama Etkisi

UOCE: Üniversiade Oyunlarının Ciro Üzerindeki Etkisi

UORGE: Üniversiade Oyunlarının

Rekabet Gücüne Etkisi

USKKO: Üniversiade Oyunları Sonrası Kapasite Kullanım Oranı

Model tahmin sonuçları, dikkate alınan değişkenlere ait katsayı işaretlerinin beklentileri karşıladığını ve bu katsayıların istatistiki bakımdan anlamlı olduklarını göstermektedir. Firmaların Üniversiade Oyunlarına hazır olmaları sonucunda üretim hacimlerinde 0.035 birimlik bir artış söz konusu olmuş, siparişlerinde meydana gelen bir birimlik yükselme ise üretim hacminde 0.796 birimlik bir artış yaratmıştır. Üniversiade Oyunları sonrasında firmaların cirolarındaki ve kapasite kullanım oranlarındaki bir birimlik değişme ile birlikte üretim hacmi aynı yönlü olarak sırasıyla 0.297 ve 0.150 birim değişmiştir. Girdi maliyetlerindeki bir birimlik artışın üretim hacmini 0.834 birim azalttığının tespit edildiği analiz sonuçları, kâr oranlarındaki bir birimlik artışın üretimi 0.825 birim yükselttiğini göstermiştir. İstihdam ile rekabet gücündeki artışın üretim hacmi üzerindeki etkisi de benzer bir pozitif trend sergilemiş ve bu değişkenlerdeki bir birimlik artış üretim hacmini sırasıyla 0.836 ve 0.596 birim yükseltmiştir. Elde edile bu sonuçlar, Üniversiade Oyunlarının dikkate alınan çeşitli değişkenleri pozitif yönlü olarak etkilemek suretiyle üretim hacmini artırdığını göstermektedir. Tablo 11'de gösterilen regresyon sonuçlarında R² değerlerinin küçük çıkması, ilgili bağımsız değişkenin bağımlı

değişken üzerindeki açıklayıcı gücünün oldukça düşük olmasına işaret etmektedir. Bu nedenle Tablo 12, bütün bağımsız değişkenlerin aynı regresyon modeli içinde ele alındığı tahmin sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 12: Bütün Bağımsız Değişkenlerin Dikkate Alındığı EKK Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Katsayılar	t Değerleri
Sabit Terim (C)	-0.161	-1.609
FUOH	0.024**	2.031
USSD	0.190***	4.105
UOCE	0.013***	2.528
USKKO	0.018**	2.110
GMD	-0.249***	-4.901
KOD	0.435***	8.935
UOİE	0.115**	2.058
UORGE	0.036**	2.017

Genel Model Kalıbı

$$\dot{U}RTICD_t = \beta_0 + \beta_1 FUOH_t + \beta_2 USSD_t + \beta_3 UOCE_t + \beta_4 USKKO_t + \beta_5 GMD_t + \beta_6 KOD_t + \beta_7 UOİE_t + \beta_8 UORGE_t + \varepsilon_t$$

Tanımsal İstatistikler

$R^2 = 0.819$ $DW = 1.892$ $F = 132.060$ *** $F(Prob) = 0.000$

Not: ** ve *** işaretleri sırasıyla ilgili katsayının %5 ve %1 önem düzeyinde anlamlı olduğunu yansıtmaktadır.

Bütün bağımsız değişkenlerin dikkate alınarak regresyon tahmin sonuçlarının gösterildiği Tablo 12'ye göre, bütün değişkenler istatistiki bakımdan anlamlı ve katsayı işaretleri beklentiler dahilinde bulunmuş, dolayısıyla değişkenlerin tek tek ele alındığı model sonuçlarına paralel bulgular elde edilmiştir. Modelin açıklayıcılık gücünü temsil eden R^2 değeri de %81 gibi oldukça yüksek ve model bir bütün olarak anlamlı çıkmıştır. Bu bağlamda, her iki regresyon modelinden elde edilen sonuçlar, Universiade Oyunlarının Erzurum ekonomisi için olumlu etkiler ortaya çıkardığı şeklinde yorumlanabilir.

IV. Sonuç

1980'li yıllardan itibaren gelişmeye başlayan ve 1990'lı yıllarda artan bir ivme kazanan küreselleşme hareketleri ülkelerin yanı sıra bölgeler arasındaki ilişkilerin niteliğini de değiştirmiştir. Yeni dünya düzeni içerisinde rekabet koşullarının ön plana çıkması ile birlikte dış piyasalarda avantaj elde etmek, farklılaşmak ve yatırımcılar için özendirici koşulları sağlamak gibi faktörlerin önemi artmış ve bu faktörleri tesis etmek bölgeler açısından bir gereklilik olarak düşünülmeye başlanmıştır. Bu süreçte bölgeler de kendi aralarında rekabete girmişler ve daha etkin politika uygulayanlar gelişme hızlarını artırırken, bunu başaramayanlar ise nispeten geri kalmış bölge olarak nitelendirilmişlerdir. Bu bağlamda hükümetler, bölgeler arası dengesizlikle mücadele edebilmek için bölgesel politikalara,

planlara ve teşviklere başvurmuşlardır. Bu uygulamalar içerisinde dikkati en fazla çeken politik tedbirlerden bir tanesi de, başta Olimpiyat Oyunları olmak üzere uluslararası spor müsabakalarının bu bölgelerde yapılmaya çalışılması olmuştur. Böylece, bölgenin dünya çapında tanıtımının yanı sıra yatırımların ilgili bölgeye kanalize edilmesi, istihdamın artırılması, üretim kapasitesinin genişletilmesi, gelir düzeyinin yükseltilmesi, turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve bölgeler arasındaki gelişme farklılıklarının giderilmesi amaçlanmıştır.

Uluslararası spor müsabakalarının bölgeler için belirtilen öneminden dolayı, 2011 Universiade Kış Oyunlarının Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerini inceleyebilmek amacıyla toplam 243 işletme dikkate alınarak bir anket çalışması yapılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler ile frekans ve yüzde tabloları oluşturularak bir durum değerlendirmesi yapılmış ve ayrıca regresyon analizleri ile de Universiade Oyunlarının ekonomi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak ankete katılan işletmelerin hukuki statüleri, faaliyette buldukları sektörler, üretim yapıları, ticaret türleri, faaliyet yılları ve istihdam ettikleri personel sayıları belirlenmiştir. İşletmelere ait tanımsal bilgilerin sunulmasını takiben ikinci olarak Universiade Oyunlarının işletmelere olan olumlu etkileri belirlenmiş, işletmelerin Universiade Oyunları için yetersiz kaldığı alanlar tespit edilmiş, Oyunların sektörel bazda işletmelere olan etkileri saptanmış ve Oyunlardan etkilenen firmaların siparişleri, kapasite kullanım oranları, ciroları ve istihdam düzeyindeki değişimleri ortaya konmuştur. Bir durum değerlendirmesi yapabilmek amacıyla hazırlanan frekans ve yüzde dağılımı tablolarına ilaveten, Oyunların Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerini belirleyebilmek amacıyla regresyon analizlerinden de yararlanılmıştır. Regresyon analizleri, Universiade Oyunlarının dikkate alınan çeşitli değişkenleri pozitif yönlü olarak etkilemek suretiyle üretim hacmini artırdığını göstermiştir. Değişkenlerin tek tek ele alındığı regresyon sonuçlarında R^2 değerlerinin küçük çıkması, ilgili bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki açıklayıcı gücünün düşük olduğuna işaret etmesinden dolayı bütün değişkenlerin aynı model içerisinde değerlendirildiği regresyon analizi de yapılmıştır. Kurulan bu modelde, bütün değişkenler istatistiki bakımdan anlamlı ve katsayı işaretleri beklentiler dahilinde bulunmuş, dolayısıyla değişkenlerin tek tek ele alındığı model sonuçlarına paralel bulgular elde edilmiştir. Modelin açıklayıcılık gücünü temsil eden R^2 değeri de %81 gibi oldukça yüksek ve model bir bütün olarak anlamlı çıkmıştır. Bu bağlamda, her iki regresyon modelinden elde edilen sonuçlar, Universiade Oyunlarının Erzurum ekonomisi için olumlu etkiler ortaya çıkardığı şeklinde yorumlanabilir.

2011 Universiade Kış Oyunlarının Erzurum ekonomisi üzerindeki etkilerini belirleyebilmek amacıyla yapılan frekans ve yüzde tabloları ile regresyon analizleri, Oyunların Erzurum ekonomisi üzerinde uyarıcı etkiler yaratmak suretiyle kâr oranlarını, istihdam hacmini, kapasite kullanımını, üretim düzeyini ve böylece büyüme kapasitesini artırdığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla, bölgeler için oldukça önemli etkiler yaratabileceği tespit edilen bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesinin, kalkınma süreçlerinin sürdürülebilir bir nitelik kazanabilmesi bakımından oldukça önemli olduğu

belirtilebilir. Sonuç olarak, bu tür uluslararası organizasyonların bölgesel farklılıkları gidererek tüm ülke ekonomisi için olumlu etkiler yarattığını ve böylece ülkeler arasında da yakınsama sürecinin hızlanmasına katkı sağladığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Andranovich, Greg, Matthew J. Burbank and Charles H. Heying (2001), "Olympic Cities: Lessons Learned from Mega-Event Politics", *Journal of Urban Affairs*, Vol: 23, No: 2, pp. 113-131.
- Berman, Gabrielle, Robert Brooks and Sinclair Davidson (2000), "The Sydney Olympic Games Announcement and Australian Stock Market Reaction", *Applied Economics Letters*, Vol: 7, No: 12, pp. 781-784.
- Chalkley, Brian and Stephen Essex (1999), "Urban Development Through Hosting International Events: A History of the Olympic Games", *Planning Perspectives*, Vol: 14, pp. 369-394.
- Crompton, John L. (1995), "Economic Impact Analysis of Sports Facilities and Events: Eleven Sources of Misapplication", *Journal of Sport Management*, Vol: 9, No: 1, pp. 14-35.
- Çıtır, Işıl Ö. ve Merter Akıncı (2010), "2008 – 2009 Ekonomik Krizi Çerçevesinde Ordu/Ünye’de Fındık Sektöründe Faaliyet Gösteren KOBİ’lerin Kriz Stratejileri", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 2. Yerel Ekonomiler Kongresi*, ss. 345-362.
- Darcy, S. and A. J. Veal (1994), "The Sydney 2000 Olympic Games: The Story So Far", *Australian Journal of Leisure and Recreation*, Vol: 4, No: 1, pp. 5-14.
- Deccio, Cary and Seyhmus Baloglu (2002), "Nonhost Community Resident Reactions to the 2002 Winter Olympics: The Spillover Impacts", *Journal of Travel Research*, Vol: 41, No: 1, pp. 46-56.
- Dick, Christian D. and Qingwei Wang (2008), "The Economic Impact of Olympic Games: Evidence from Stock Markets", *ZEW Discussion Paper*, No: 08-060, pp. 1-10.
- Essex, Stephen and Brian Chalkley (1998), "Olympic Games: Catalyst of Urban Change", *Leisure Studies*, Vol: 17, No: 3, pp. 187-206.
- Floros, Christos (2010), "The Impact of the Athens Olympic Games on the Athens Stock Exchange", *Journal of Economic Studies*, Vol: 37, No: 6, pp. 647-657.
- French, Steven P. and Mike E. Disher (1997), "Atlanta and the Olympics: A One-Year Retrospective", *Journal of the American Planning Association*, Vol: 63, No: 3, pp. 379-392.
- Guttman, Allen (1992), *The Olympics: A History of the Modern Games*, Chicago: University of Illinois Press.
- Hall, Colin M. (1987), "The Effects of Hallmark Events on Cities", *Journal of Travel Research*, Vol: 26, No: 2, pp. 44-45.
- Hiller, Harry H. (1990), "The Urban Transformation of a Landmark Event: The 1988 Calgary Winter Olympics", *Urban Affairs Review*, Vol: 26, No: 1, pp. 118-137.
- Hotchkiss, Julie L., Robert E. Moore and Stephanie M. Zobay (2003), "Impact of the 1996 Summer Olympic Games on Employment and Wages in Georgia", *Southern Economic Journal*, Vol: 69, No: 3, pp. 691-704.

- Kang, Yong S. and Richard Perdue (1994), "Long-Term Impact of a Mega-Event on International Tourism to the Host Country: A Conceptual Model and the Case of the 1988 Seoul Olympics", *Journal of International Consumer Marketing*, Vol: 6, No: 3-4, pp. 205-225.
- Kasimati, Evangelia (2003), "Economic Aspects and the Summer Olympics: A Review of Related Research", *International Journal of Tourism Research*, Vol: 5, pp. 433-444.
- Kumar, Amresh (2007), *Complete Book of Olympic Games*, India: Khel Sahitya Kendra Publishing.
- Ma, Tao (2008), "The Prevention of 'Valley Effect' in the Olympic Games of Beijing", *Journal of Sustainable Development*, Vol: 1, No: 2, pp. 116-119.
- Madden, John R. and Matthew Crowe (1998), "Estimating the Economic Impact of the Sydney Olympic Games", pp. 1-26, <http://www.sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa98/papers/498.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.10.2011).
- Malfas, Maximos, Eleni Theodoraki and Barrie Houlihan (2004), "Impacts of the Olympic Games as Mega-Events", *Municipal Engineer*, Vol: 157, No: ME3, pp. 209-220.
- Martin, Michael F. (2008), "China's Economy and the Beijing Olympics", *CRS Report for Congress*, No: RS22936, pp. 1-7.
- Martins, Antonio M. and Ana P. Serra (2007), "Market Impact of International Sporting and Cultural Events", *IASE Working Paper Series*, No: 07-20, pp. 1-80.
- Mirman, Martin and Rajneesh Sharma (2010), "Stock Market Reaction to Olympic Games Announcement", *Applied Economics Letters*, Vol: 17, No: 5, pp. 463-466.
- Newman, Harvey K. (1999), "Neighborhood Impacts of Atlanta's Olympic Games", *Community Development Journal*, Vol: 34, No: 2, pp. 151-159.
- Nishio, T., C. Lim and P. Downward (2009), "Analysing the Economic Impact of the Olympics Using Stock Market Indices of Host Countries", *18th World IMACS/MODSIM Congress*, pp. 1258-1264.
- OECD (2010), "Local Development Benefits from Stating Global Events: Achieving the Local Development Legacy from 2012", *OECD LEED Report*, pp. 1-88.
- Pyo, Sungsoo, Raymond Cook and Richard L. Howell (1988), "Summer Olympic Tourist Market: Learning from the Past", *Tourism Management*, Vol: 9, No: 2, pp. 137-144.
- Ritchie, J. R. Brent and Catherine E. Aitken (1984), "Assessing the Impacts of the 1988 Olympic Winter Games: The Research Program and Initial Results", *Journal of Travel Research*, Vol: 22, No: 3, pp. 17-24.
- Rose, Andrew K. and Mark M. Spiegel (2009), "The Olympic Effect", *CEPR Discussion Paper*, No: DP7248, pp. 1-50.
- Rowe, David (1999), *Sport, Culture and the Media: The Unruly Trinity*, Philadelphia: Open University Press.

- Song, Wonho (2010), "Impacts of Olympics on Exports and Tourism", *Journal of Economic Development*, Vol: 35, No: 4, pp. 93-110.
- Soydal, Haldun (2005), "Sanal İşletmelerde İnsan Kaynakları Yönetimi ve Bir Anket Çalışması", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 14, ss. 455-474.
- Spilling, Olav R. (1998), "Beyond Intermezzo? On the Long-Term Industrial Impacts of Mega-Events: The Case of Lillehammer 1994", *Festival Management and Event Tourism*, Vol: 5, No: 3, pp. 101-122.
- Sterken, Elmer (2006), "Growth Impact of Major Sporting Events", *European Sport Management Quarterly*, Vol: 6, No: 4, pp. 375-389.
- Veraros, Nikolaos, Evangelia Kasimati and Peter Dawson (2004), "The 2004 Olympic Games Announcement and Its Effect on the Athens and Milan Stock Exchanges", *Applied Economics Letters*, Vol: 11, No: 12, pp. 749-753.
- Walle, A. H. (1995), "Festivals and Mega-Events: Varying Roles and Responsibilities", *Festival Management and Event Tourism*, Vol: 3, No: 3, pp. 115-119.
- Zimbalist, Andrew (2010), "Is It Worth It?", *IMF Finance & Development*, pp. 8-11.
- Zhang, Yaxiong and Kun Zhao (2007), "Impact of Beijing Olympic-Related Investments on Regional Economic Growth of China: Interregional Input-Output Approach", *Asian Economic Journal*, Vol: 21, No: 3, pp. 261-282.